

OBCZAN LIVE: LZE ZASTAVIT SOUBOR POHLEDÁVEK?

24. 4. 2015 / Petr Tégl

Na první interpretační besedě dne 10. února 2015 jsem referoval o tématu „Je možné zastavit soubor pohledávek?“

V rámci příspěvku jsem se zejména vymežil proti výkladovému stanovisku Prezidia Notářské komory ČR, přijatému dne 16. 7. 2014 pod č. VS 3/2014. V tomto stanovisku NK ČR zaujala následující závěry: „*Soubor pohledávek nenaplnuje definici hromadné věci dle ustanovení § 501 občanského zákoníku a zástavní právo k němu tedy nemůže být zapsáno do Rejstříku zástav dle ustanovení § 1319 odst. 2 občanského zákoníku, ani k němu nemůže být zapsán zákaz zřízení zástavního práva podle § 1309 odst. 2 občanského zákoníku (§ 35f odst. 1 písm. e) notářského řádu) resp. zákaz zřízení dalšího zástavního práva (§ 35f odst. 3 písm. a) notářského řádu). Soubor pohledávek je v občanském zákoníku uveden v ustanovení § 1887 při možnosti postoupit celý soubor pohledávek, současných či budoucích oproti pohledávce jednotlivé jako úprava speciální. Dle ustanovení § 501 občanského zákoníku soubor jednotlivých věcí náležející téže osobě, považovaný za jeden předmět a jako takový nesoucí společné označení, pokládá se za celek a tvoří hromadnou věc. Z této definice je patrné, že se jedná o kritéria objektivní, nezávislá na vůli smluvních stran, a soubor pohledávek tato kritéria nespĺňuje, když zejména není objektivně považován za jeden předmět. Ustanovení § 1335 a násl. občanského zákoníku upravuje zastavení jednotlivých pohledávek a neobsahuje úpravu speciální upravující zastavení souboru pohledávek, na rozdíl od § 1887 občanského zákoníku upravujícího postoupení souboru pohledávek. Jestliže by zákonodárce chtěl připustit zastavení souboru pohledávek jako hromadné věci, pak by tato možnost musela být výslovně v zákoně připuštěna. Obdobně, jako je tomu při připuštění postoupení souboru pohledávek v § 1887 občanského zákoníku ve vztahu k obecnému ustanovení § 1879 a násl. Občanského zákoníku. Ustanovení § 1887 občanského zákoníku však ani výslovně nestanoví, že lze postoupit soubor pohledávek, je-li hromadnou věcí“ [zvýraznil P. T.].*

V prvé řadě je třeba uvést, že zastavení **izolované pohledávky** zákon výslovně umožňuje v § 1335 an. Není však podle mého názoru žádná pochybnost o tom, že takto může být zastaveno **i více pohledávek** (a to i současně), a to ať již tyto pohledávky náleží témuž věřiteli (tedy z pohledu zřízení a existence zástavního práva zástavci, resp. zástavnímu dlužníku), nebo více různým věřitelům. Je sice pravda, že zákon výslovně umožňuje ve vztahu k souboru pohledávek pouze jeho převod (postoupení), tj. globální cesi (§ 1887), zatímco o zástavě takového souboru mlčí; tím však nemá být řečeno, že zastavení souboru pohledávek nelze uskutečnit (za pomoci argumentu *a contrario*). Naopak, připouští-li zákon převod souboru pohledávek, pak tím spíše musí být možné jejich „prosté“ zastavení.[1] Ve prospěch tohoto závěru lze dále argumentovat i regulací vespolečného zástavního práva (§ 1345). Je-li zastaveno více věcí-pohledávek vespolek, vzniká k takovým pohledávkám jakožto k souboru věcí vespolečné zástavní právo.

Nelze proto v žádném případě souhlasit s argumentací NK ČR, dle níž „*Ustanovení § 1335 a násl. občanského zákoníku upravuje zastavení jednotlivých pohledávek a neobsahuje úpravu speciální upravující zastavení souboru pohledávek, na rozdíl od § 1887 občanského zákoníku upravujícího postoupení souboru pohledávek. Jestliže by zákonodárce chtěl připustit zastavení souboru pohledávek jako hromadné věci, pak by tato možnost musela být výslovně v zákoně připuštěna.*“ Tvrzení o tom, že pokud by zákonodárce chtěl připustit zastavení souboru pohledávek, pak by tak učinil výslovně, je nekorektní. S ohledem na výše uvedenou argumentaci jsem toho názoru, že zástava souboru pohledávek je přípustná.

NK ČR však v rámci uvedeného výkladového stanoviska **směšuje dva okruhy otázek**, resp. problémů: za první, zda je **vůbec přípustné zastavit soubor pohledávek** a za druhé, zda je přípustné zastavit soubor pohledávek, má-li tento soubor navíc **kvalitu věci hromadné**. [2] Odpověď na první otázku již byla dána. Pokud jde o problematiku možnosti zastavení souboru pohledávek jako věci hromadné (což může mít praktické důsledky dané zejm. § 1347 a 1348), pak stanovisko NK ČR říká, že „*soubor pohledávek tato kritéria (sc. kritéria věci hromadné – pozn. P. T.) nespĺňuje, když zejména není objektivně považován za jeden předmět*“. S tímto názorem opět nelze souhlasit.

Poměřujeme-li typové znaky pojmu věci hromadné se souborem pohledávek, je jisté, že soubor pohledávek zpravidla kvalitu věci hromadné splňovat nebude. Apriorně však nelze zcela vyloučit situace, kdy i více pohledávek bude možné pod pojem hromadné věci zařadit. Představitelný je případ, kdy jeden věřitel disponuje skupinou pohledávek za jedním dlužníkem, z jednoho právního titulu (ze smlouvy), [3] přičemž věřitel hodlá převést soubor pohledávek pouze jako určitou univerzalitu (mezi pohledávkami existuje určitá užší hospodářská souvislost – postupují se všechny pohledávky věřitele z konkrétní smlouvy). Pak ovšem nic nebrání tomu, aby byla zastavena i tato věc hromadná (jako celek). Lze dokonce říci, že identifikace jednotlivých prvků takové věci hromadné může být jednodušší než u „hmotné“ věci hromadné (např. knihovny).

Výsledky hlasování

Debatu uzavřelo hlasování ohledně otázky „*Soubor pohledávek zastavit:*“

- A. Nikdy nelze. Pro: 0 hlasů (0 %)
B. Lze pouze jako věc hromadnou. Pro: 6 hlasů (3 %)
C. Lze postupem dle § 1345 NOZ. Pro: 40 hlasů (20 %)
D. Lze i jako věc hromadnou, i postupem dle § 1345 NOZ. Pro: 128 hlasů (67 %)
E. Záleží na okolnostech nebo nejsem přesvědčen/a o žádné ze shora uvedených možností. Pro: 20 hlasů (10 %)

Celkový počet hlasujících: 194

A jaký je Váš názor? Vyjádřete jej prosím prostřednictvím online hlasování níže, popř. komentářem k tomuto článku. Pokud jste již hlasoval/a na besedě, Váš hlas je do výsledků započítán a prosíme, abyste se online hlasování zdržel/a.

1. Je škoda, že zákonodárce nepřevzal do OZ obecné ustanovení známé některým zahraničním kodexům, dle něhož není-li stanoveno jinak, použijí se pro zastavení pohledávek (obecně práv) předpisy o zástavním právu na (hmotných) věcech. Srov. např. § 1273 odst. 2 německého BGB či čl. 328 polského KC.
2. Je třeba zdůraznit, že kategorie „souboru věcí“ a „věci hromadné“ jsou dva odlišné instituty s odlišným obsahem. Zatímco soubor věcí (pluralita věcí) je prostou množinou více samostatných věcí – ať již je jejich povaha jakákoli (hmotné, nehmotné, movité, nemovité, evidované či neevidované ve veřejném seznamu) a ať již vlastnický náležejí jedné osobě či více osobám, pak věc hromadná je souborem věcí určité zvláštní kvality. I zákoník samotný oba pojmy důsledně rozlišuje (srov. např. § 2850 odst. 1 a 2). Občasné názory, které se snaží obě kategorie ztotožňovat, je třeba odmítnout. Takto nesprávně např. VYMAZAL, L. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.)*. Praha: Linde Praha, a. s., 2014, s. 76. K odlišení souboru věcí od věci hromadné srov. např. Tégl in MELZER, F., TÉGL, P. a kolektiv. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, komentář k § 501.
3. Avšak není vyloučeno ani více pohledávek z více různých titulů, pokud mezi nimi bude existovat určitá – např. hospodářská souvislost.

Autor: Petr Tégl

Hlasování

Soubor pohledávek zastavit

- Nikdy nelze (0.48 %)
- Lze pouze jako věc hromadnou (3.83 %)
- Lze postupem dle § 1345 NOZ (19.14 %)
- Lze i jako věc hromadnou, i postupem dle § 1345 NOZ (66.99 %)
- Záleží na okolnostech nebo nejsem přesvědčen/a o žádné ze shora uvedených možností (9.57 %)

Celkem hlasů: 209

Hlasovat

Zatím žádné diskuzní příspěvky